

שירי לנסקי בידי ביאליק

מאת אברהם ברנדס

אדר תרצ"ב.

ביאליק שריו בהתעוררות. שלושה עלעליוניך מנופנמים בין אצבעותי. הוא נהנה ומכריז: „דרישת שלום רי- חנית צרויה באגודת השירים הזאת. אינני מכיר את היים לנסקי. לא נודמן לפני ברוסיה, אך קרוב לי הצעיר הזה. הרוזן מעידים בודאות גמורה על כש- רון של משורר אמת. אמוריא לחו- כר *), מתנה טובה שמורה בשבילו. טוב מדי פעם בפעם „לנערץ“ שם חדש בחבורה „מאזנים“. צריך לדאוג לגיוון הנוף שלנו.“

בהמשך הדברים מספר ביאליק על כשלונו נסיונותיו לעשות למען באולחו של לנסקי. הפרשה הזאת, הקשורה ב" סורי יהדות רוסיה, נראית לו טראגית מאד. הוא היממה אילו חברות קטועות ורגזות: עיניו, מהוסרות יישע נשתפלו ודבקו בעלעליהשיר הנרעדים בכף ידו הקמוצה...

ניסן תרצ"ב.

„היום אני מטיל עליך שליוחת אהת ואתה משהדרר מכל עבודה אחרת“ — כך קדמני ביאליק בשעות הבוקר, לעת בואי אליו, כמוסכם אתו, בשמשו פס" רון לאגודת הסופרים ודואג לצרכיה. נדרשת להעתיק גילוי-דעת נגד עקירת אוכלוסיישראל משרשכ הל" אומי בכרית הטוענות, — עקירה מתוכננת בידי שלטון עריץ ורודה, לפי רצינות קולו וחריצי טעחו שנתעמקו, השתי כי הדבר נוגע אל לבי ביותר.

בשעה שהייתי עסוק בהעתקה, פסע לו ביאליק אנה ואנה בפסיעות נמרצות. מדי פעם ניגש, התכופף מעלי וביקש לתקן משהו בנוסח הקודם. זאת ואף זאת: הדברים כללו גם קיסרוג חריף כלפי איט"א (אידישע טעלעגראפן אנגעטור), אשר סרבה לפרסם ההלכותיה של אסיפת-מחאה, שנתקיימה אז בתל-אביב בעניין הנ"ל. ביאליק הבט חבטת-פתע בשולחן והט" עים במרירות: „אין לסבול ולסלוח התנהגות כזאת מצד חברה יהודית לאומית, המסתירה בכוננה עדויות נא" מנות ועובדות מרעישות.“ גילוי-הדעת נסתים בנייפה המורה, המובאת כאן כלשונו: „העתיגות שלנו בכל הלשונוה אינה ממלאה את החובה האנושית הישראלית בשאלה הנוגעת למאות אלפי יהודים ברוסיה. היא עתידה ליתן את הדין על השתקת קול אחינו המעונים, וחלק מן העתונות ראוי לקלוץ על היחס המחפיר.“

תם העתק גיווי הדעת.

ביאליק נוטל את הדף, מרכיב משק" פיה, מעיין מחדש בכתוב ופונה אלי: „שא רגליך אל י, ל, גולדברג וכנ"ציון כץ (הברי „הועדה לענייני רוסיה“) והחתימם כאן (מצביע באצבעו), נוסף לחתימתי. אחר-כך סע ישר לרהובות וחבא את המכתב לידי משה סמילנסקי לפירסום בגליון השבוע של „בוסתנאי“ (**).

על הסף, בעמדי לרדת ממדרגות הבית קרא לי ביאליק: „מסוריא „פקור" דה" בשמי לס', כי ישלח ללא כל דיהוי את הש"ס המגיע לחיים לנסקי. זכור ואל תשכח!“

הגעתי לרחובות. בושם ההדרים בחלל המושבה, האור בהק ומסנוור, פה ושם משתרכים ערבים, ועל גבם טר" ריה, המור פותה בנעירה ואני נחפו ומוחה גמפי זיעה. „כאן החצר של הדוד משה סמילנ" סקי“, עונה ילד קטן לשאלתי.

נשיא התאחדות האכרים מברכני לשלום ומזמינני ללגום משקה קריר, מחיה נפש, הנה אני פנים-אל-פנים עם מנהיגם של בעלי הפרדים והכרם, איש ריב לתנועת העבודה העברית כי מים ההם, אך משום מה אין מוראו עלי. שיחו נעים וקולה ברגש. הוא כבר ידע מראש על גילוי-הדעת והיכה לקב" לו, קרא בו ואישרו לדפוס (**). בעקבי הדברים רימס ופיאר את המרטרולוגיה הציונית ושסך חמתו על היבסקים; דן ברותחין את חכניה בירובידו'אן וניבא לה סוף אומלל; הביע צער על הב" צורת הקשה, שפקדה או את הארץ וגרמה נזקים מרובים לפלחה; התמרמר על אדישות הממשלה וקבע הלכות כמזמחה להקלאות, ופתאום, להפתעתי, בטון גלגל, כמעט בהשתפכות: „מר" ציאים דיבתי רעה, מציגים אותי כזולל חלוצים, בעצמי הייתי פועל והקדשתי חיי לאדמה הזאת, חברים טובים לי גם בקרב ציבור העובדים.“

נמנעתי מחגובה כלשהי, חששתי מפ" גי פולמוס כאוב ומייגע. השתיקה היתה יפה ובמקומה.

נוכרתי ב„פקודת" ביאליק בדבר התשלום ללנסקי, ומכאן פתח ומוצא לשיחה, שעברה לנושא ספרותי, אף סמילנסקי גילה קורת-רוה להזדמנות שניתנה לו עתה לקפוץ לעניין החדש, וסיפר על מאמציו לקיים ולשפר את „בוסתנאי“, בין היתר אמר: „אינני חייב ליהת בכתב-עת חברתי ומקצועי מוגדר, גם מדור ספרותי, הכרוך בק" שיים מיוחדים והוצאות נוספות. נחלי קו הדעות, אך עמדתי בתוקף. אפילו

(*) אחד מעורכי „מאזנים“, שפירסם אחר-כך ארבעה השירי לנסקי.

(**) מרבית העהונים הששו לפרסם את גילוי הדעת, שהיתה בו האשמה כבדה ומפורשת לגבי המשטר הסוביי" טי וכן פגיעה בסוכנות איט"א.

(***) גילוי הדעת נדפס כעבור יומיים במדור מכתבים למערכת ב„בוסתנאי“ י"ד ניסן, תרצ"ב.

אימתי בהתפטרות. חודו כולכס, גם מתנגדי, כי השבועון שלי עשוי בטעם, אני דואג לשחף בו את טובי הסופרים ומשלם להם בעין יפה. ואשר ללנסקי, כבר הוריתי להנהלה להעביר לו צ"י חברת „טורגסין" את המגיע, נעניתי להמלצת ביאליק לפרסם את שירו הא" רוך. אך בלאו הכי עשיתי זאת בנפש הפצה. קראתי בהנאה „את ליטא" (***) שלו. מי הוא לנסקי? יקריבורוטשקה? ופרימן? הידועים פרטים על אודותי הם? מה אנו עושים לפדיון שבויי נוי? — — —

*

נח פניאל
ענת השכול
עוד לא נמונה צללית מאפלת,
עוד היא תלויה מול התכול:
אפר צובע הצהור והורד —
אפר עננה השכול.

נהם עמום אל השקט בוקע,
צף מול הקרום השלול;
הי שנתקט פפורים לו תובע
על הפכרה שבלב.

פין המקטים הירקים בצמרת
שר את שירו הבלבול;
אף מגנזים שיר אחר, שיר המרד,
עוד מתנפח לגמול.

איך מעננת השכול אושע,
אם את אפרה אפור?
יה, הגמיאני עם ערב רוגע
יין שכהה משפר.

בו ביום עוד הספקתי למסור לביא" ליק דו"ה מלא על שליחותי. הוא ישב בכבודות, שקוע בכורסה יבפיו אין מלה. היה קשה לראותו במצב של דכדוך ורפיון. ליד פתח הרלת עבדה אשתו, לקול הילוכה נתעורר: „מאניטשקע, חמסין בגרוני, הצילי איתנו בכוס תה“ ביאליק התאושש קמעה, הסתכל בי במבט משונה וכאילו חיבר חוט מה" שבה שניתק: „אתה מבין, ככל שהם מרבים להמטיר פראוות על הופש ושון יון — יהניקונו שבעתיים!“ ולאחר נשימה עמוקה: „צריך לזעזע את העור לם, ואילו חכמי הפוליטיקה שלנו, השם ירחם עליהם, לוקים וכולעים רוי קס“.

בינתיים הונב התה ויכרי מאפה, ביאליק קם. נחמתה, הלך ורועותיו נארבעה המשכים ב„בוסתנאי“.

(***) פואמה של לנסקי, שנדפסה

יעקב אפשטיין: בת האמן בילדותה מתערוכת הפסל הלנונה בלונדון